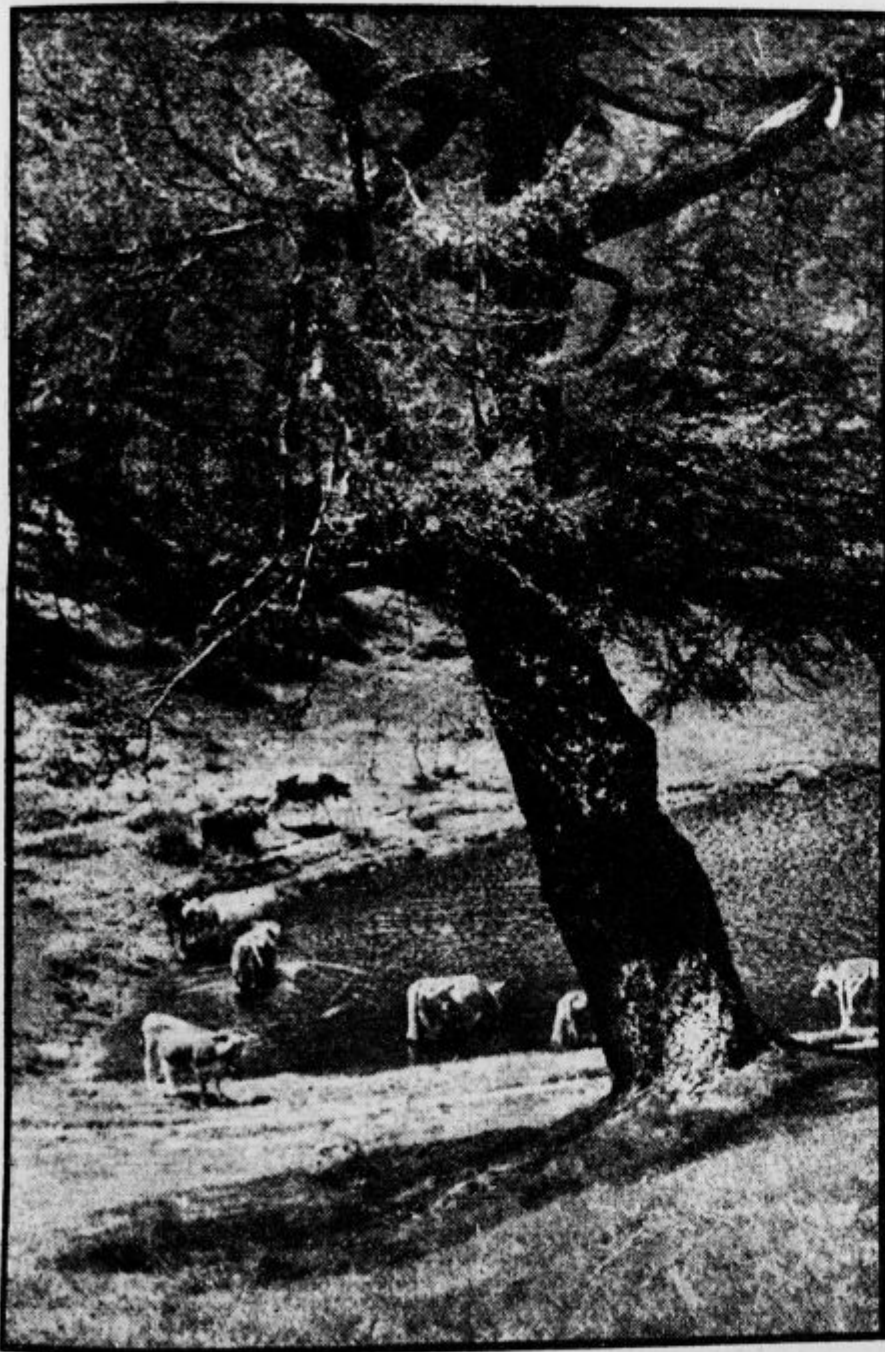

Domoljub

V Ljubljani 16. septembra 1942-XX

55 - Štev. 38

Na paši

V ogledalu

Iz vsega srca

Človek, ki izpolnjuje svoje verske dolžnosti in v resnici hoče Bogu služiti, večkrat moli k Bogu: »Iz vsega srca obžalujem svojo grehe.« — In resno si prizadeva, da bi to obžalovanje iz vsega srca tudi res prišlo, da bi bila kes in obžalovanje res iz srca. Človek namreč svojo krivdo spoznava, težko pa mu je, da bi to spoznanje napolnilo njegovo dušo z resnično žalostjo. Človek pa hoče in želi iz vsega srca obžalovati svoj greh.

Kakšno je v resnici obžalovanje, ki prihaja iz vsega srca, lahko vsak sam zase presodi, če se zamisli v takle položaj, v kakršnem smo večkrat v svojem življenju:

Recimo, da si zagrešil kaj velikega. Večkrat so spomniš tega in ves dan ti ne gre iz glave, kar si zagrešil. Kar sam nase si hud zaradi tega. Tako se ti godi morebiti še drugi in tretji dan. Počasi pa se spomin na storjeno slabo delo zabriše v tvojem srcu, nakar vsa skupaj pozabiš. Taki smo pač ljudje le preradi.

Zgodi pa se, da je tvoj hlapec nekaj zagrešil, morebiti zgolj po svoji nerodnosti in ne iz kake hudobije. Recimo, da ti je po hlapčevi nemarnosti ali nerodnosti pozinilo živinčje. Kajpada je kaj takega hud udarec za vsakega gospodarja. Ni čuda, če se raztogotiš in razjeziš ter nemarneža ali nerodneža pri priči poženeš iz službe. Pa s tem se nisi še pomiril. Cele dolge tedne te grize jeza zaradi nastale škode. Še čez leto in dan si jezen na tistega nemarneža in kar ne moreš pozabiti škode, ki ti jo je bil storil.

Vidiš! Tukaj spoznaš, kaj se pravi iz vsega srca občutiti žalost. V tem tudi spoznaš, koliko še manjka, kadar moliš: Iz vsega srca obžalujem svoje grehe.

Kar človek nerad posluša

Sosedov Janez je bil enkrat tako lahko-mislil, da je prepotenega očetovega konja pustil pred gostilno, da se je žival prehladila. Oče je bil zaradi tega po pravici hud na Janeza in ga je na vso moč okregal. Kaj bi ga ne! Janezu je kmalu dosti očetove pridige, oče pa ne odneha in nadaljuje:

»Le kako si mogel kaj takega storiti?«

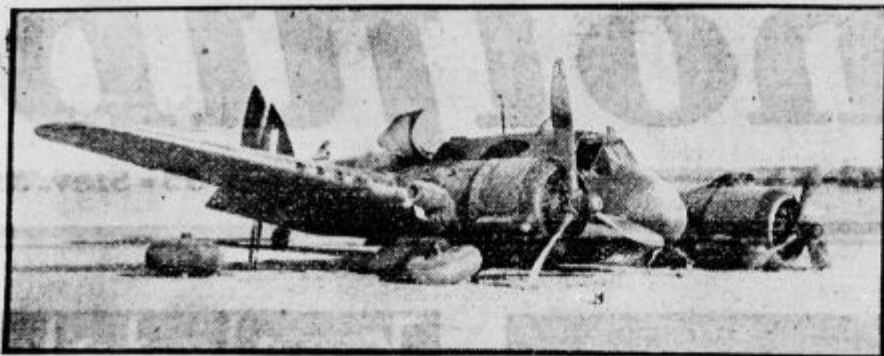
Janez: »Oče, saj vem, da sem ga polomil. Vendar pustiva že enkrat to govorjenje.«

Oče: »Vseeno je treba govoriti. Saj še misliti ne smem, kakšna škoda lahko nastane iz tega.«

Janez: »Saj sem vam že rekel, da sem ga polomil. Zdaj pa pustiva to reč. Menda ni treba vsake malenkosti desetkrat premlevati in poslušati.«

Oče: »Ne tako, moj dragi Janez! Ne desetkrat! Še enkrat ne maraš slišati, kaj je bilo napak. Kdor je samoljuben, ga užali še tako opravičen očitek. Tak samoljubnež kar ne trpi, da bi se ga kdo le količkaj dotaknil. Nobenega očitka ne prenaša, ker ne prenaša sramu. Kdor pa je pravičen in ponižen, tak si pa pravi: Le govorite, oče, saj se mi godi, kakor sem za služil.«

Vojni dogodki preteklega tedna

Naša velika letalska skupina je nad egiptskim bojiščem sestrelila angleško letalo »Beaufighter«, ki je ameriške konstrukcije

Boji v Afriki

Italijanska vojska poročila št. 833 od 7. t. m. sporoča, da so na srednjem egiptskem bojišču bili boji, ki so sovražniku prinesli občutne izgube. V letalskih dvobojih je zavezniško letalstvo sestrelilo 15 angleških letal, dve pa baterije na suhem. Nad otokom Sira so bili uničeni trije sovražni bombniki. Na srednjem delu Sredozemskega morja je sovražno letalstvo skušalo napasti našo ladijsko spremuljavo, pa je spremuljavo naglo nastopilo ter sestrelilo 4 sovražna torpedna letala. Italijanska vojna enota je potopila sovražno podmornico.

Vojno poročilo št. 835 od 9. t. m. sporoča, da je italijansko topništvo obstreljevalo zbiranje sovražnih vozil. Sestreljena so bila 4 sovražna letala. — Torpedovka »Orsac« je potopila sovražno podmornico.

Dodatno k temu vojnomu poročilu se še glasi, da je nemški general Georg von Bismarck kot poveljnik neke nemške divizije padel v zadnjih bojih na egiptskem bojišču.

Vojno poročilo št. 836 od 10. t. m. pravi: Na egiptskem bojišču včeraj ni bilo posebnih bojev. Pri Tobruku sta bili uničeni dve angleški letali. — Naša letala, ki so varovala neko ladijsko spremuljavo, so sestrelila en sovražni bombnik, ko so prestregla napad. — Nad mestom Scoglitti pri Ragusi so italijanski lovci napadli 4 sovražna letala, eno je bilo sestreljeno. Letalec, ki je bil Amerikaneec, je bil zajet. — Zadnja dva dneva se dve naši letali ništa vrnila. — Torpedovka »Poluce« pod poveljstvom kapitana Tita Burattija je na Sredozemskem morju potopila angleško podmornico.

Vojno poročilo št. 837 od 11. t. m. sporoča, da so delovali nasproti izvidniški oddelki. — Naše lahke pomorske sile so potopile sovražno podmornico.

V devetih dneh so italijanske pomorske sile potopile 5 sovražnih podmornic.

Vojno poročilo št. 838 od 12. t. m. pravi, da je na egiptskem bojišču živahno topniško streljanje. — V prvih desetih dneh meseca septembra je na tem

bojišču sovražnik izgubil 170 tankov in oklopnih vozil. — Naši lovci so sestrelili štiri sovražna letala. Nemški lovci so sestrelili še posebej dve letali v dvoboju, tri letala so bila uničena med poletom na svojem letališču, protiletalska obramba pri Tobruku je sestrelila eno letalo. Z dnevnih poletov se ni vrnilo eno letalo. — Na Sredozemskem morju je topničarka »Orsac« pod poveljstvom poročnika bojne ladje Enrica Buccija potopila še eno angleško podmornico.

Boji v Rusiji

Nemško uradno poročilo od 7. t. m. je, kakor smo že v zadnji številki naznanili, poročalo, da so nemške čete zavzele suhozemsko in pomorsko trdnjavo na Kavkazu Novorosijsko, ki je bila zadnje pomembno pristanišče sovjetske mornarice na Črnem morju. — V bojih okoli Stalingrada so nemške in romunske čete zavzele še več ozemlja. Letalstvo je napadlo sovražna letališča vzhodno od Volge. — Severozahodno od kraja Medina so bili ruski napadi ponekod odbiti s protisunki.

Poročilo od 9. t. m. naglašja, da je bilo pri Novorosijsku zajetih nad tisoč ujetnikov, zaplenjenih 27 topov, na Črnem morju potopljena petstotonska prevozna ladja. — Ob reki Terek je sovražnik v svojih napadih izgubil 18 tankov. — Pri Stalingradu so oklopne čete prebile žilavo branjene postojanke ter zavzele važne vrhove zahodno od mesta. — Pri Kalugi je bilo od 11. avgusta uničenih nad 1000 sovražnih tankov. Pri Rževu je od 30. julija do 6. sept. bilo uničenih 2126 tankov.

Jugovzhodno od Novorosijska je bilo zavzetih več vrhov. Teško topništvo je ob obali Črnega morja potopilo pet prevoznih ladij. Ob reki Terek je napadel sovražnik, pa ga je nemška oklopna enota vrgla nazaj, vrhovi v njegove postojanke in mu razdejala baterije. — Pri Stalingradu so bile zavzele močne postojanke. Sovražnik je delal protinapade ter pri tem izgubil 77 tankov. (Poročilo od 10. septembra.)

Pri Novorosijsku in ob Tereku se boji nadaljujejo. — Pri Stalingradu se bitka razvija. Po hudih bojih so bile prebite utrde južno od mesta in tam dosežena reka Volga. — Pri Rževu so nemški napadi bili uspešni, ruski protinapadi pa brezuspešni. Sovražnik je tukaj izgubil 22 tankov. (Poročilo od 11. septembra.)

Pri Tereku so nemške čete prebile sovražne postojanke ter uničile baterije. — Pri Stalingradu se boji nadaljujejo. Sovražnik je delal protinapade, pa je bil odbit. Tudi jugovzhodno od Rževa je bil odbit sovražnik, ki je napadal.

Letalski boji na zahodu

Nemško uradno poročilo od 7. t. m. poroča, da je sovražnik ponoči z letali napadel zahodno Nemčijo. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Zlasti v Duisburgu so trpele stanovanjske hiše. Sovražnik je izgubil 19 letal. — Nemška letala so napadla Anglijo podnevi, težka letala pa so ponoči napadla Sunderland, kjer je nastalo mnogo eksplozij.

Poročilo od 9. t. m.: V poletih nad zasedenim ozemljem je sovražnik izgubil 10 letal. Ponoči so angleška letala napadla jugovzhodno Nemčijo, kjer je prebivalstvo imelo izgube. Sestreljeni so bili trije bombniki. — Od 28. avgusta do 8. septembra so Angličani izgubili 252 letal. Nemi v boju z Angličani pa je 59

V Ukrajini dobra žetev

Berlinski krogi poudarjajo, da poljedelska preosnova Ukrajine zelo lepo napreduje. Kljub vojni so v pretekli jeseni lahko opravili vsa jesenska poljska dela, prav tako pa so tudi na pomlad vkljub boljšeškemu razdejanju in hudi ruski zimi lahko obdelali 90 odstotkov ukrajinskega ozemlja. Uspehi kmetijstva v Ukrajini bodo presegli vse, tudi najbolj optimistične napovedi. Lepo vreme čez poletje je pomagalo posevkom in berlinski strokovnjaki računajo, da bo sedaj žetev dovolj zadovoljiva.

Dve pomembni odkritji

Japonski kmetijski strokovnjak Rokuro Tsuge je našel način, kako se razna živila ohranijo za dolgo dobo, ne da bi se poslabšala njih hranljiva vrednost ali da bi izgubila okus. Postopek obstoji v tem, da se živila prekrijejo z nekim mazilom, ki se pridobiva iz rastline *Ampophallus Themine*. Japonec Tsunehisa Hirose pa je našel način, po katerem daje sadno drevje in bučnate rastline sadeže brez pešk.

Bolgarskim Židom so omejili svobodo

Bolgarska policija je odredila popis vseh židovskih stanovanjskih prostorov; če se izkaže, da so preveliki, jih bodo Židom odvzeli in uporabili za druge namene. V Skoplju so policijske oblasti prepovedale Židom dostop na nekatere ulice in ceste ter javne prostore. Tudi obisk kopališč ob Vardarju so dovolili židom samo nekatere dneve do 4 popoldne. Odličnejši hoteli in trgovine so Židom prepovedale dostop. Prav tako se Židje ne smejo sprehajati po štirih glavnih mestnih ulicah.

Gondoljarke

Vožnja z gondolami (svojevrstnimi čolni) po Benetkah dandanes ni več samo šport in zabava tujcev, marveč je postala važna prometna panoga za Benečane same. Ker so bili mnogi gondoljerji poklicani pod orožje, so tudi na benetških gondolah zavzele mesta ženske, ki opravljajo ta posel v splošno zadovoljstvo domačinov in tujcev.

Če se kdo z gobami zastrupi

Francoskemu zdravniku dr. Henryju Limousinu se je menda posrečilo po dolgih poskusih najti sredstva proti zastrupljenju z gobami. Njegova zneledovanja temelje na dejstvu, da moreki prašički lahko jedo strupene gobe, ne da bi jim škodovali, in sicer tudi najbolj strupene, med katerih štejemo znane mušnice.

2.500.000 tjuinov se je zaredilo od leta 1911 v vodah okrog Pribylovih otokov ob Aljaski.

80 dobro ohranjenih piramid je sedaj v Egiptu; stare so okrog 3500 let, a vse dobro ohranjene.

Japonci so zopet začeli z napadi na Novi Gvineji.

V Vanki blizu bolgarske Sofije je umrl patriarh bolgarske vojske general Danael Nikolajev.

27.000 kinov je sedaj v Evropi; v filmski industriji sta na prvem mestu Italija in Nemčija.

Na vzhodno fronto je odšla tudi legija estonskih prostovoljcev v starosti 17 do 25 let.

Nemški frontalni vojski so za lansko zimsko pomoč darovali 123 milijonov mark.

Japonci zanikajo poročila nasprotnikov, da Kitajci ponovno zavzemajo mesta v pokrajini Čekinang.

Zaradi srčne ohromelosti je umrl bivši turški zunanji minister Riza Nur.

Za 500.000 funtov dnevno so se zadnje tedne povečali angleški vojni izdatki.

Strela je udarila na veliko tovarno olja v Andujarju v Španiji; nastal je silovit požar.

Več milijonov funtov šterlingov znaša povzročena škoda zaradi požigov in drugih izgredov v Indiji.

V Njujorku je umrl 62 letni Mihael Fokin, prvak bivšega carskega baleta v Petrogradu.

Smrtno se je ponesrečil pri letalski nesreči grof Jurij Karoly, zet madžarskega regenta Hortyja. Letalo je strmoglavilo iz višine 700 m v Donavo.

Južno bojišče na Ruskem.

»Mrtvim svobodo, živim arest!«

Zverinsko početje, partizanskih vodij nad slovenskim narodom

Stara ruska revolucionarna pesem zoper carsko oblast je pela, norčevala se iz ruskega carja, ki je obljubil, da bo dal ustavo in svobodo: »Car bo dal mrtvim svobodo, živim pa arest!«

Kar dobesedno zdaj slovenski komunisti, kjer koli so vsaj za en dan poskusili s svojo rdečo republiko, uresničujejo tisto, kar so v svoji pesmi pred 30 leti ruski revolucionarji očitali carju: naši partizanski komunistični vodje obljublajo sicer svobodo, katere pa so v partizanski raiški deželi deležni zgolj mrtlič, življenje živih pa je strašni arest, ječa in strah pred smrtjo.

Smrt in ječa, mučenje in zverinsko skrujenjenje, to je tista svoboda, ki jo v dejanjih izkazuje partizansko vodstvo našemu ubogemu narodu. O vseh, nekdanj tako zvenečih lepih partizanskih obljubah zdaj ni nobenega govora več. Zdaj je vse pozabljeno, kar so obljubljali tistim, ki bi šli z njimi v gozdove. Zdaj tam ni nobene svobode, marveč lakota in prisilno delo za tistega, ki noče biti slepo orodje hudodelcem, ki nočejo biti krvavi rablji svojih rojakov. To dovolj jasno pričajo izpovedi tistih fantov, ki so jih bili pred dobrima dvema mesecema ugrabili partizani in jih odvlekli s seboj v kočevske gozdove, kjer so jih imeli za prave sužnje. Med njimi so bili tudi taki, ki so poprej močno simpatizirali z partizani. Ko so pa ta partizanski rai od blizu doživeli, zdaj doma Boga hvaležijo, da so bili rešeni tega pekla.

Smrt! To je edina svoboda, ki jo slovenskemu narodu nudi ta pokvarjena partizanska voditeljska družba. In te svobode je zdaj po slovenski zemlji v strahotni obilici.

Morebiti nikoli ne bo mogoče prav natančno dognati, koliko slovenskih mož, fantov in žena ter deklet je v teh strašnih dneh padlo pod rokami zverinskih rdečih morilcev. Toda vsaj približno bo število gotovo ugotovljeno. In takrat se bo slovenski svet ustrašil, kaj so storili nad slovenskim narodom ljudje pod krinko »svobode«, pod gestom »osvobodilne fronte«. Prestrašil se bo vsakdo, ko bo to bral, zakaj številke bodo strahotne! Grobovi, ki jih zdaj po širni slovenski zemlji odkrivajo, v nebo kriče, da so partizani pripravljali svobodo — mrtve-mu slovenskemu narodu!

Strahotni grobovi

Pred kratkim smo poročali, da je v enem samem večjem gozdu okoli Novega mesta nad 200 grobov, kamor so morilci zagrebali svoje slovenske žrtve.

Okoli Roba nad Velikimi Laščami so dosedaj našli nad 150 grobov, kjer so zasuti s nedolžnem pomorjenci slovenski kmečki ljudje.

Okoli Krima so našli grobišče, kjer je pokopanih nad 200 naših ljudi.

V Grčaricah nad Dolenjo vasjo pri Ribnici, so našli grobišče s 45 grobovi.

Pri Polici nad Višnjo goro so doslej odkrili grobišče, kjer je nad 300 grobov. Tukaj so pokopani sami taki, ki so jih komunisti kot svoje nasprotnike zverinsko umorili. Tukaj so pokopani ne le ljudje s Police in od Višnje gore,

katere so tam umorili, marveč so tja vlačili tudi svoje žrtve iz Sostrega, Dobruni in Bizovika, kakor tudi od Device Marije v Polju. Tam je zagreben tudi zverinsko umorjeni poljski podžupan Pogačnik s svojo ženo, ki so ju partizani oba odpeljali od doma ter ju na Polici zverinsko zaklali. Malega sinčka, ki ga je mati nosila s seboj, pa je partizanski komandant vzletel ter ga hotel vzgojiti za komunisto. Vlačil ga je s seboj, privezanega za vrv. Ko je zverina padel, je otroček padel z njim. Vojaki so otroka potem rešili.

Strašno grobišče je v jamah v Iškem Vintgariu, kamor so rdeči zverji metale svoje pomorjene rojake. Ni še ugotovljeno natanko, koliko je tam pokopanih.

Se hušje grobišče pa je v tako imenovani Krimski jami, onstran Krima. Ta jama je skoraj 30 metrov globoka, pa je več kakor do polovice napoljena z prličji. Nekatere so metali v to jama še na pol žive. Zdaj tisto jama praznilo. Doslej so izvelki iz nje že mnogo trupel, med njimi so spoznali truplo umorjenega župnika Zučka od Sv. Vida. Nekaterih trupel pa sploh ne bodo mogli dognati, ker so strahovno zmrcverjena. Je pa samo v tisti jami gotovo več sto mrtvih.

Koliko pa je grobišč v nearečni Suhi Krajinji, to še ni dognano. Tamkaj je doslej znanih že več mrtvih, za usodo nekaterih pa še ne vemo.

Kaj bodo, neki še govorila grobišča v kočevskih gozdovih, okoli Sentiernice, Sv. Križa, Polhovega gradca in Horjulja! To vse bo treba še preiskati! Potem bomo šele videli, koliko tisočev slovenskih najboljših ljudi so ti grobokopi slovenskega naroda pomorili. Toda pomorili jih niso kakor so doslej morilci ali rablji morili, ampak grše kakor mori zver! Ti rablji so se po zapovedi svojih kolovodij izkazali za prave zveri, tako da je slovenskega človeka sram, da je kaj takega mogel početi človek, ki ga je rodila slovenska mati.

Kdo so zverine

Gotovo je, da niso vsi, ki so šli v gozdove, spočetka bili zverine. Nekateri so šli v gozd iz napačnega in smešnega idealizma, drugi so bili tja s silo odgnani. Sele ko so bili tam, so z grozo spoznali, kam so zašli. Pa bilo je prepozno, ker so zdaj že bili v peklju, iz katerega ni vrtnitve. Kdor se ni udal ali delal, kakor so mu ukazali voditelji, zlasti pa politični komisarji, tega je čakala krogla. To je bilo najmanj, kar se mu je lahko zgodilo, če ni bil poslušen kakor pes. Zlasti mlade fantje so takoj začeli navajati nase s tem, da so jim naročali kak grd umor, ki so ga morali tako izvršiti, kakor je bilo ukazano. Ko je fantič storil, je bil njihov, ker je zdaj nad njim viselo maščevanje, ko bi se hotel vrnil med poštene ljudi. Tako so iz mladih fantov rojeni zločinci ustvarjali nove zločince in sebi enake zveri.

Eden takih, ki je mlade partizane uril v krvavem rokodelstvu, je neki *Hribar*, doma od Device Marije v Polju. Moč je star, zakrknjen komunist, ki je na Polici imel pravo šolo za

to rokodelstvo. Iz njegove morilske šole je izšel tudi znani *Greiser*, ki je v Ljubljani ustrelil znanega katoliškega akademika Kikljo. Ta *Greiser* je zdaj že pred večno sodbo, ki ji tudi *Hribar* in drugi njegovi pajdaši ne bodo ušli.

Vedno bolj prihajajo na dan tudi imena drugih rabljev. Tam okoli Novega mesta strahuje Nace *Maicen* iz Mokronoga. Ta je politični komisar 2. bataliona dolenskega partizanskega odreda. Je silno krvoločna zver, ki je dal pomoriti že mnogo nedolžnih ljudi, ki so zlasti pokopani okoli Hmeljnika, kjer je velika niiva spremenjena v grobišče. — Z njim vred deluje *Forte* Karlo, sedmošolec iz Trbovelj.

Poleg že ubitega *Rometa*, ki so ga že pred mesecem ubili fantje v novomeških gozdovih, je najbolji krut neki *Cort*, kar pa je njegovo izmišljeno ime. Ba je ta človek tudi pesnik, ki piše krvave pesmi. Je pa morilec kakor bi bil rojen za to. On je tisti, ki je umoril gimnazijca Turka, mučil župana Brulca, ki je sodeloval pri umoru župnika Komljanca in pri umorih toliko drugih Slovencev in Slovenki!

Pri umoru župnika Nahtigala je sodeloval neki *Silvan Perčič*, ki je pri partizanih imel službo terenskega komisaria. Kmalu je Perčič uvidel, da se komunistom bliža polom, zato je hotel skrivaj pobegniti. Dobil si je potne liste za Ameriko, kajpada ponarejene. Toda komunisti imajo povsod svoje vohune, tako so tudi to izvolili in Perčiča obsodili na smrt. *Cort* je dobil nalogo, da ga umori. In ta je svojo nalogo izvršil. Tako je padel en morilec, drugega pa to še čaka.

Hušje kakor moški so še ženske partizanke, ki hodijo okoli v moških oblekah, z revolverji in noži. Nekatere so prave pošasti. Med njihujimi je neka *Angela Henigman* iz Dolenjskih Toplic, ki je na glavo svojega lastnega brata razpisala nagrado 5000 lir. In ta ženska zver ni niti 20 let stara!

Kdo bi se čudil takim dejanjem, če pa učitelji svoje učence v taboriščih uče: »Ti ne boš pravoveren komunist, dokler ne boš mogel ubiti svojega očeta in svoje matere!«

Da tako učenje rodi svoje uspehe, nam dokazuje dejanja. Se bolj žalostno pa nam to dokazuje dejstvo, da se mladi komunisti v taboriščih, kadar je treba koga umoriti in mučiti z rezanjem, kar tepo, kdo bo to opravil.

Ljudstvo se upre

V vsej tej žalosti in grozi je pa razveseljivo, da je slovensko ljudstvo kmalu spoznalo svoje rablje. Ljudje so govorili, da bi kar sami pogladi to svojad, če bi meli le kaj v roko vzeti. Kmetje so dobro videli te zveri in spoznali, da v njih je korajža le toliko časa, dokler groze s svojim orožjem neoboroženim ljudem. Saj je bilo znano, da so se ti mladi in stari komunisti menili le o tem, kdo bo kako vilo zasedel in imel. Za splošni blagor se niso brigali. Zato so tako skrbno varovali svoja življenja, da so takoj pobegnili, kadar je bilo treba bojevati se. Zato so kmetje, kakor hitro so dobili priliko, pograbili za orožje in začeli preganяти svoje dosedanje mučitelje in strahovalce. Povsod po deželi se snujejo vaške straže, ki zločincem stopajo na prste in jih uničujejo brez odmoru in brez pardaona. Slovensko zemljo je treba očistiti teh zveri.

Voditelji beže

Kakor hitro je začel pihati in veter, se je rdečih kolovodij polastila groza. Začeli so iskati prilike, da bi se izmuznili iz neprijetnega položaja. Izdano je bilo geslo, naj se partizani prve vrste izločijo ter likvidirajo čez zimo, na terenu naj ostanejo zgolj oni druge in tretje vrste. Torej vodje bi jo radi popihali, za pred puške kmetov so dovolj dobri tisti lahkoverni, ki so kdaj rdečim kaj verjeli in šli za njimi v gozdove. Vodje pa so dobili nalogo, naj se pretolčejo kam na varno ter naj po vaseh na skrivaj prezimijo. Delali pa so račun brez krémarija, ker kmetje so tako ogorčeni na te zločinske zverine, da bodo prav gotovo vsakega, ki ga poznaajo, prišli in izročili pravici.

Zato je v partizanskem taboru zdaj velik obup. Beže sicer pred vsako puško, narazen pa si spet ne upajo, ker se vsak boji za svojo kožo. Partizansko razsulo je vsak dan večje. Vsak dan večji pa tudi odpor slovenskega ljudstva zoper to sramotno pezo na telesu našega naroda.

(Nadaljevanje na 4. strani spodaj.)

Odelci italijanske vojske v Rusiji v naskoku napredujejo

Kaj je NOVEGA

d Marijina pobožnost na Rakovniku. Kakor vsako leto, tako se je tudi na letošnji Mali Smarnek zbralo na Rakovniku izredno veliko vernikov. Cele procesije ljudi so prihajale skoraj ves dan v prijazno Marijino cerkvice na Rakovniku, da prosijo Njo za tolažbo in pomoč. Zatopljeni v molitve so poslušali lepe pesmi in goreče molitve. Vstale so se vs. maše druga za drugo od 6 zjutraj pa do 11 dopoldne. Pobožnosti so se nadaljevale tudi popoldne in so dosegle svoj višek ob 4, ko je ljubljanski škof dr. Rožman govoril krasen cerkveni govor. Po globokem, v srce segajočem govoru so bile še slovesne pete litanije z blagoslovom. Ob petih pa se je začela ura molitve za blagor našega naroda, katere se je udeležila prav tako velika množica vernikov.

d Zdrženje kmetovalcev v Ljubljani obveščena kmetovalce, ki so prošili za propustnice v svrhu obdelave svojih polj, ki se nahajajo izven kontrolne črte, da je vojaška oblast ugodila prošnjam onih, od katerih je dobila odobritev od Kr. kvesture in nekaterih karabinerskih postaj. K tem daje Zdrženje sledeča pojasnila: 1. Rešene so samo prošnje onih kmetovalcev, za katere je bila obljubljena rešitev že 27. avgusta. 2. Niso še rešene prošnje onih, za katere je Zdrženje objavilo, da naj ponovno vložijo prošnje. 3. Rešene niso tudi prošnje onih kmetovalcev, ki so prvič vložili prošnje v teku zadnjih 14 dni. 4. Dovoljenje za prehod je zaenkrat odobreno do včetrš 15. septembra. Po tem roku se bo dovoljenje po zahtidni oblasti podaljšalo. 5. Blok Studence-1g je zaprt, zato ni nihče dobil dovoljenja za prehod preko tega bloka. 6. Vsi, katerih ne zadevajo gorenje pripombe, naj se zgledajo pri Zdrženju kmetovalcev, da dobijo potrebna pojasnila in izjavo v odobritev.

d 450 letnica ustanovitve bo obhajal prihodnje leto novomeški kapitelj.

d Mgr. Franc Marinič — osemdesetletnik. V četrtek, 3. septembra, je obhajal mgr. Franc Marinič osemdesetletnico svojega življenja. V goriziški župni cerkvi sv. Roka, kjer navadno mašuje in pomaga tudi v spovednici, je ta dan daroval slovesno sv. mašo. Mgr. Marinič je kljub osmi in krizem še vedno čil in delaven ter z veliko vnemo opravlja posle ekonomista pri nadškofijski kuriji. V priznanje zaslug, ki si jih je pridobil za dobro stvar s svojim že nad pol stoletja

Mučenica za vero

Zelo značilen primer iunaškega mučeništva za vero, ki nič ne zaostaja za svetlimi primeri iz hit španske revolucije, je dala učiteljica v Hinih pri Žužemberku, gospodična Darinka Cebulj. Letos v precej pozni pomladi, ko so komunistično partizanske tolpe prisle s svojo barvo na dan, je bila odpeljana skupaj s biniskim kaplanom g. Henrikom Novakom, Zapisnik o smrti kaplana Novaka se je našel v žepu ubitega partizanskega komandanta, večkratnega morilca Ivana Rometa, o Darinki Cebulj pa se dolgo ni izvedelo kaj boli podrobneje. Pozneje pa so vendar ljudje zvedeli tudi podrobneje o njeni smrti, ki je bila naravnost mučeniška. Partizan, ki jo je zasliševal, jo je vprašal:

- »Ali si za partizane?»
- »Ne,« odgovori učiteljica,
- »In zakaj ne?«

»Zato ne, ker me katoliška Cerkev, nezmotljiva učiteljica uči, da nikdar ne smem sodelovati z brezbožnim komunizmom.«

Po tem odgovoru je bila tako obsojena na smrt in po hudih mukah in onečaščenju ubita. Prešla je kri za svoje versko prepričanje.

Da ne bo kdo dejal, da je ta stvar izmišljena, moramo povedati, da je natančno tako ta zapisnik zapisan na poli papirja, ki so jo našli pri ubitem partizanskem voditelju, kateri je ta zapisnik delal in zapisal, ko je zasliševal učiteljico Darinko Cebulj pred njeno mučeniško smrtjo.

trajajočim delom, ga je sv. oče imenoval za protonotarja in svojega hišnega premeta, nadškof pa za častnega kanonika tukajšnjega kapljaja. Tudi mi čestitamo neutrudljivemu monsignorju k njegovemu jubileju in mu želimo še lepo vrsto zdravih in blagoslovljenih let!

d Stanje čebelarstva v Ljubljanski pokrajini je po podatkih »Slovenskega čebelarja« sledeče: Pokrajina ima 17.611 A-2 panjev, 2648 kranjčev in 186 prašičkov; skupno 20.438 čebeljih družin. Ti podatki so važni in tvorijo matematično osnovo za izračunavanje, kako ogromno delo, združeno tudi s potrpežljivostjo in napor, napravijo te ljubke in marljive živalce. — V Ljubljani je 4305 panjev potrebovalo lani 99.015 kg obnožine, ki so jo čebele-delavke znosile v svoje panje. Posamezen panj potrebuje do 23 kg obnožine. — Čebelje družine, ki jih je v pokrajini 20.438, so potrebovale torej 470.074 kg ali 47 vagonov obnožine. Ali ne pokažejo prav te številke na nazoren način ogromno delo, ki ga opravi drobna čebelica za svojo družino? — Letos se je Krim prav dobro izkazal s hojo. Čebelarji zatrjujejo, da se je hojnega medu kar cedilo in srečni čebelarji, ki so ga natočili toliko, da jim je zmanjkovalo posod.

d Nadškof Margotti je v teku meseca avgusta obiskal lepo vrsto podrejenih duhovnjak in delil zakrament sv. brme. Zaradi vojnih razmer se po izrečni nadškofovi želji vrši birmovanje v kolikor možno skromnih oblikah, brez udobja. V vseh krajih je bil nadpastir spoštljivo in toplo sprejet in se je birmovanje izvedlo v najlepšem redu v zadovoljstvo in ponos vseh vernikov.

d V zadnjem času je pristojna oblast razpustila nekatere občinske odbore. Za izrednega komisarja v Tomišlju je postavljen Josip Modic, v Starem trgu ob Kolpi Josip Mihelič, v Mozlju Sebastjan Pasterk, v Crnomlju-okolici Pavel Klemenec.

d Popust mestnim uslužbenecem na električni cestni železnici je dovolila mestna uprava v Ljubljani. Vsi mestni uslužbeneci bodo odeslej lahko dobivali mesečne karte po 20 lir.

d Svoj 90. rojstni dan je praznoval te dni v Ljubljani Alfonz Pavlin, profesor v pokojju. Častitljivemu starčku-učenjaku želimo, da bi preživel v miru večer svojega življenja!

d Prva matura v Ljubljani je bila v šolskem letu 1849/50. V osmem gimnazijskem razredu je bilo ob koncu tega leta 60 uencev, od katerih se je javilo k maturi 44. Maturu so delali od 16. do 20. septembra 1850. To prvo maturo je napravilo le 36 uencev, torej nekaj več od polovice vseh dijakov osmega gimnazijskega razreda. Zrelostni izpit so potrebovali le tisti, ki so hoteli nadaljevati učenje na vseučilišču.

d Lov na jerebice in divje zajce so odprli s 1. septembrom. Jerebice so se od lanskega leta zelo razmnožile, prav tako so se na splošno lepo razplodili divji zajci.

d Omejitve pridelka močnih alkoholnih pijač. Izšla je prepoved izdelovanja vermuta, marsala in drugih pijač z visoko alkoholno stopnjo. To velja samo za notranji trg, ker je še nadalje dovoljeno izdelovanje takih pijač za izvoz.

d Blagajniško poslovanje denarnih zavodov je pristojna oblast v veljavnostjo od 7. septembra odredila za čas od 8.30 do 12.30, poslovanje upravnih uradov pa od 8.30 do 13 in od 16 do 18.30. Še naprej ostane v veljavi popoln nedeljski počitek.

d 50.000 lir je naklonil ljubljanskim mestnim revežem armadni general Nj. Eksk. Mario Roatta z geslom, da kakor zna italijanska vojska boriti se z neupogljivo žilavostjo proti komunističnim četam, jo istočasno navdaja botenje, da enako svoje viteške vrline izkazuje vsem podpore potrebnim.

d Na nanaškem pogorju je strela ubila 36-letnega vrh, posestnika Ivana Lavrenčiča. Domačini so pogrešana našli šele čez nekaj dni, ga spravili v domačo vas in mu priredili svečan pogreb.

d Pisma o trpljenju. Družba sv. Mohorja v Ljubljani je izdala izpod peresa gosp. Vilkota Fajdige lepo knjižico, posvečeno Materi s prebodnim srcem. Cena broširanemu izvodu je 6 lir. Priporočamo!

d Utonila je v Idriji, ko se je šla kopat, 45 letna gospodinja Ivanka Poženeč.

d Nova maša mladega jezuita. V nedeljo, dne 30. avgusta, so imeli v skromni vstaji goriske nadškofijske izreden praznik. Domačin, jezuitski pater g. Angel Budihna, je pel svojo prvo sveto mašo. Fantje so postavili tri moročne slavoloke.

NOVI GROBOVI

V Mariboru je umrla 88 letna zidarjeva žena Marija Perčič. — V Račju so odšli v večnost 19 letni Stanislav Pesek, 63 letna Elizabeta Pesek in 69 letna Doroteja Toplakova. — V Rudniku pri Ljubljani mati tamošnjega gosp. župnika Zaje Marija roj. Bartol. — Mizarski pomočnik Karel Javnik iz Ruš se je kopal v Dravi v bližini broda pri Rušah. Zasel je v hude valove, ki so ga zgrabili in odnesli. — V mariborski bolnišnici je umrl 63 letni kamnosek Andrej Ukmar iz Ribnice na Pohorju. — V Ptujju so odšli v večnost: Angela Zavrer iz Kicarja, 42 letni Mihael Zorko iz Pacinjca, obč. Dornova, 41 letna Ema Vrečko iz Ptujja, 13 letni Ivan Crnko iz Moškanjcev, občina Sv. Marija na Dravskem polju. — V Selnici ob Dravi je zapustila ta svet 44 letna posestnica Ljudmila Ravnjak roj. Grušovnik. — V Senčurju je odšel po večno plačilo bivši župan Anton Umnik. — Na Bledu je umrla zadeta od kapi 74 letna Katarina Rus roj. Wester. — Na veke je zatisnila oči v St. Ilju pri Sv. Juriju ob juž. žel. 69 letna Roza Stropanj roj. Orešnik. — V Silovi pri Velenju je umrl 83 letni previzitar Ivan Koren, v Velenju 77 letna previzitarica Marija Silovin, na Paki 82 letni čevljarjski mojster Urban Kranjc, v Saleku pa 74 letna previzitarica Cecilija Sotler. — V Mariboru je preminula 53 letna krojačeva žena Roza Pocač roj. Stepišnik. — Na Jesenicah sta umrla 60 letni tovarniški mojster Matija Aschauer in 72 letni tovarniški upokojenec Ludvik Modre. — V Kranju je odšel v večnost trgovec Anton Vizjak, pri Sv. Križu nad Jesenicami pa Janec Pičulin. — Na Jesenicah sta preminula Štefan Šober in Jožef Grdel. — V Kranju je na veke zatisnil oči okrajni živinozdravnik Vinko Bedenk. — V Ljubljani so zapustili solzno dolino: redovnica s. Aleksija Boltežar, tehnik drž. železnice Josip Simončič, 36 letni mesarski mojster Pavel Podboršek, Marija Röger roj. Malj, zlatar Franc Vovk, soproga trgov. poslodajca Fani Meserko. 76 letna trgovka Marija Strle, žena upok. uradnika drž. žel. Rozalija Strajher roj. Lampret, ravnatelj Anton Zorko. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

dekleta so pa okusno okitile domače cerkev. Na predvečer je bil svečan sprejem z blagoslovom. Drugi dan, v nedeljo, je bilo v običajno tih vasi živahno vrvenje in veselo razpoloženje. Iz vseh sosednih vasi in naselij so hiteli naši verniki, da se udeležijo slovesne prve sv. daritve in postanejo deležni novomašniškega blagoslova. Pri sv. maši, katero je daroval gospod novomašnik, obdan od številnih sobratov in je bil asistent gospod dekan I. Godnič, so dovršeno peli domači in sosedni cerkveni peveci; orglal je nadučitelj g. Orel, ki se je zelo potrudil, da je bilo petje na višku. V globoko zamišljenem govoru je slavnostni pridigar prelepo orisal pomen in vzvišenost daritve svete maše.

d Angel varuh jim je stal ob strani. V kraju Botta ob železniški progi Adria—Mestre je 12-letni deček vodil voziček, v katerega je bil vprežen osel. Na vozičku so bili štirje otroci. Voz je privozil prav do železniškega prehoda, ko se je bližal vlak. Deček ni pazil dobro, pa je zavozil vlak v voziček, preden je mogel voziček žez tračnice. Pri sunku se je voziček zavrtel, otroke pa je vrglo čez tračnice. Po srečnem naključju so ostali vsi popolnoma nepoškodovani. Osel pa je bil popolnoma razmečarjen in voziček razbit.

d V zadnjem času je priobčilo dnevno časopisje odredbe oblasti s sledečimi naslovi: Določitev začasne vojne doklade bivšim slovenskim javnim nameščencem (ta odlok se ne tiče upokojencev), Proizvodnja in poraba kuriva, Predpisi o prevozu mrličev, Ureditev proizvodnje in potrošnje premoga, oglja in drv. Nova maksimalne cene za premog, Postavitve Glasbene Matice pod nadzorstvo, Zavarovalne datjave sezonskih delavcev.

d Nesreča ne počiva. Pri padcu na stopnicah si je zlomil nogo 47 letni ključavničar železničar Josip Blažič. — Pri padcu s slive si je zlomila desno nogo 27 letna posestnica Alojzija Maček iz Logatca. — Pri padcu si je zlomila desnico Marija Rutar, 52 letna postrežnica iz Ljubljane. — Močno se je usekala v nogo Olga Kumar iz Ljubljane. — Pri padcu si je nalomila hrbtnico šoferjeva žena Marija Kallivc iz Ljubljane.

Sodobni goveji hlev

Še so kraji, kjer človek nimo dostopa v hlev. Pred hlevom se nahaja čestokrat velika kotanja gnojnice in ko se pomakneš skozi nizka vrata gledat živino, moraš s štirimi očmi paziti, da se ne pogreznesh v gnojno močvirje kje za živino ali ob prašičjih hlevih. Zrak je zaduhel, vse se nahaja nekako v polmraku, živina je stisnjena na ozkem kraju in se topo ozira za človekom in ko se nejevoljen umakneš na zrak, se ti zdi, kot bi prišel iz kakega globokega premogokopa na svetlo.

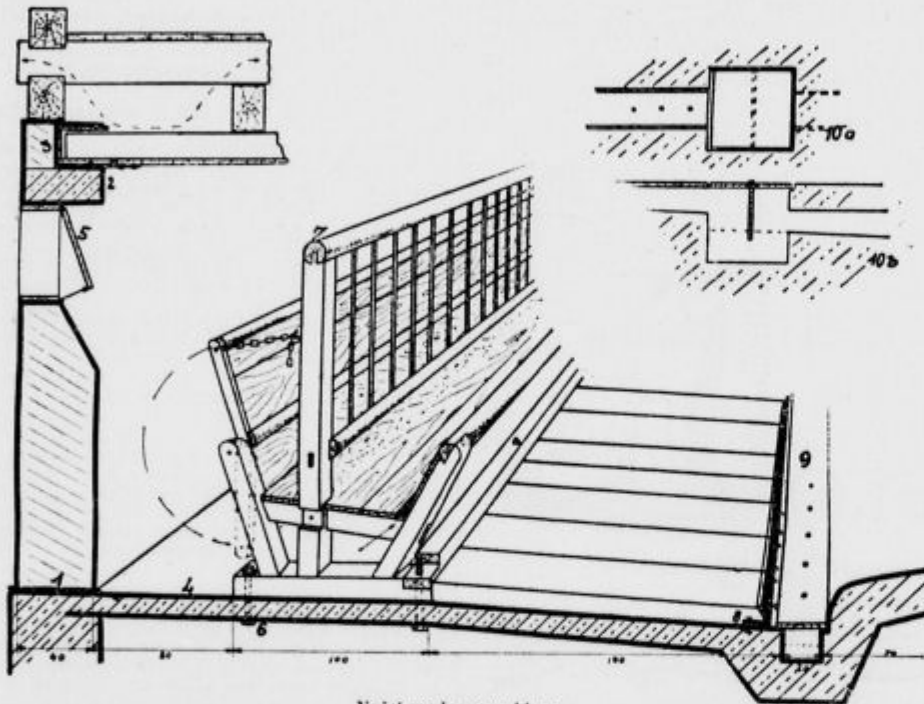
Sodobni hlev je pravilo sodobne živinoreje. Zanj je treba najprej dobre volje, zakaj tudi stari hlevi se lahko z malimi stroški primerno preuredijo, potem pa še pridnih rok in nekaj denarja.

Kakšen bodi hlev?

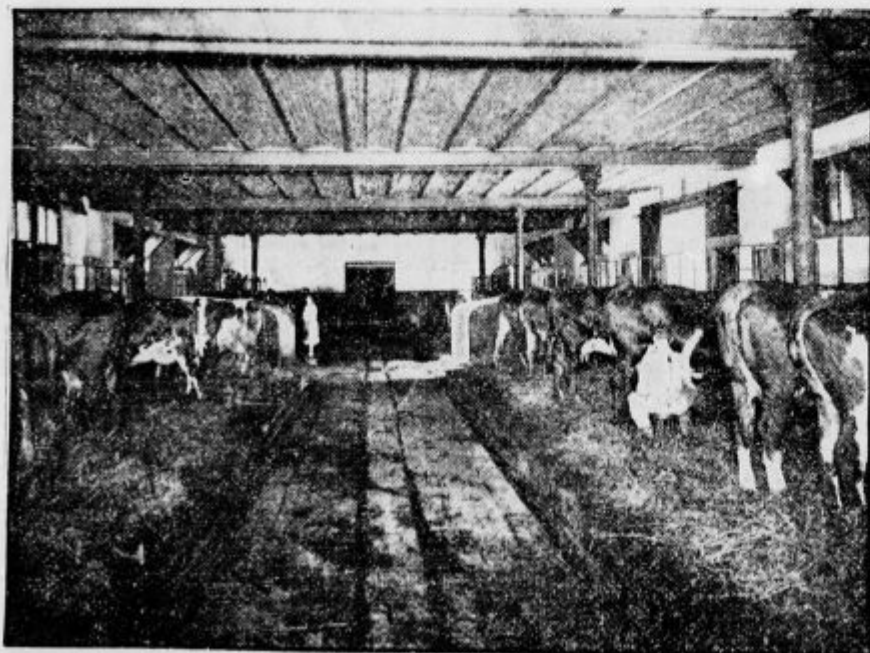
Hlev naj bo prostoren. Mlado govedo zahteva 1,6, odraslo 3,25 m². Staja naj bo 2,20 m dolga, 1,30 m široka in za 3—4 cm nagnjena h kanalu. Varčevati s prostorom v hlevu ni pametno.

Hlev bodi topel. Toplota naj znaša 12,5 do 15 stopinj Celzija. Ako bi zaradi manjšega števila živine postalo v hlevu hladneje, se v prazne prostore spravi stelja.

Hlev bodi zračen. Zasmrajen, pokvarjen in sparjen hlevski zrak je največ kriv, da boleha goveja živina na notranjih organih in da je mršava in slabo razvita. V zračnem hlevu daje ista krava dnevno 1 in pol litra mleka več,

Natrl modernega hleva

Pogled v notranjost sodobnega hleva

Molžna krava na električni pogon

ko v zatohlih. Za zračenje zadostujejo visoko pod stropom luknje; biti pa morajo poševne, da ne vleče po živini.

Hlev naj je svetel. Šipe je treba večkrat umiti. Poleti se hlevska vrata snemajo in nadomeščajo z lesom.

Jasli morajo biti nizke, da ne dobi živina upognjenega hrbta. Lažje je snaziti betonske jasli z zaokroženim dnom. Vsako živinče naj ima svoj oddel pripravljen tako, da ne razmetuje krme in ne podjeda sosednjega. V širokem hlevu naj se krmi od spredaj. Trahtarji za krmo niso prikladni, ker uhaja skozi nje iz hleva na pod sopara, ki kvari krmo. Boljši je krmitnik v hlevu, kadar se shranjuje in pripravlja krma.

Hlevska tla so pri sodobnem hlevu višja od zunanje okolice, neprodirna iz opeke ali betona. Obložena so z deskami, da živini ne spodrsne. Slaba tla so leglo nevarnih boleznih in velik vzrok pokvarjenega zraka in smradi. Zlebovi naj bodo betonski, lepo uglajeni, s primernim padcem in vsak dan poplajnjeni. Prag mora biti nizek.

Hlev bodi končno sušen. Razen kidanja, nastiljanja, pomtanja in splaknjevanja zlebov je potrebno tudi ometanje stropa in sten, umivanje oken, redno čiščenje jasl, sušenje zračnikov ter jesensko beljenje stropa in sten. V hlevu za miši, podgane, komarje, obad in razno drugo golazen ni in ne sme biti prostora. V dobri hlev spadajo poleg gnojnih vil še železne grablje, brezova metla, čohalo, ščetka in toplomer.

Pospeševanje sviloprejstva

V albanskem mestu Farke so ustanovili zavod za raziskavanje sviloprejstva hkrati s poskusno postajo, ki naj podpira in širi gojitev sviloprejk v primernih albanskih krajih. Tudi v Bolgariji, ki je za Italijo prva država v Evropi, kar se tiče pridelovanja eurove svile, katere izdela na leto okrog 2400 ton, so ustanovili zavod za sviloprejstvo s poskusno postajo in potrebnimi delavnicami v Sofiji.

Srbomani in Grkomani

Na temelju sklepa bolgarskega ministrskega sveta dobe avtomatično in brezpogojno bolgarsko državljanstvo vse osebe bolgarskega porekla, ki so bile prej jugoslovanski ali grški državljani in ki prebivajo zdaj v Moravski pokrajini, Makedoniji in egejski Traciji. Če nameravajo ostati v svoji domovini, drugega državljanstva ne smejo sprejeti. Ker govori ministrska odredba o oebah bolgarskega porekla, ne pa bolgarskega jezika, bo ta določba veljala tudi za tako imenovane Srbomane in Grkomane, ki so sicer sprejeli srbski, odnočno grški jezik, toda so po bolgarskih raziskavanjih Bolgari.

CIGANOVA ZAPUSCINA

Ruggero 1-

Prevedel Griša Koritnik.

Kakor v...no, je tudi dečkova pamet med tem delala. Zdal je bilo Andrejčku jasno, da mora, ko je sprejel od Španca volilo, sprejeti tudi dolžnost.

Začel je potem kakim razumevati pomenbnost volila; ampak vso njega daljnosežnost je moral razumeti šele mnogo pozneje, po svoji vrnitvi na Francosko.

»Španjolski cigani?« je ponovila babica. »Zadeva je nekam negotova. Saj ne poznaš nobenega tistih ciganov; pa četudi bi morda katere poznal, verjetno ne bi bili tiisti, ki jih tvoj železni prstan zadeva... Ali boš torej vse svoje življenje zgubil s skanjem?«

»Prvi, ki jih bom srečal, me bodo poučili ter mi povedali, v katero stran se moram obrniti.«

»Tvoja naloga je težka, ubožec. Kljub temu pa te ne morem grajati, če hočeš poskusiti vse, kar je v tvoji moči, da se rešiš obveznosti, ki si jo bil prevzel od svojega dobrotnika. To pa mi te ne odvzema skrbi zate.«

»Saj vam bom pogosto sporočal o sebi in vam pošiljal denar, ki ga bom zaslužil... Sicer pa se bom vrnil prej, nego si mislite in vas ne bom več zapustil.«

Starka je vzdihnila in načela drug razgovor. Šele pozno ponoči, ko je bilo delo končano, sta šla spat; a tudi spanje so jima spet motile skrbi.

Andrejčku se je sanjalo, da se je obsul z zlatom vrnil iz Španije, da je kupil za babico kmetijo v Ramonteghiju, da je starejši Giampaoli, uničen zaradi svoje krutosti od pravične kazni, postal njen pastir in da se je njegova dobra starka po svojem naporu odpočila in preživela svoje zadnje dni pri vnuku in gospodini Marjetki, katero je zljaj sprejela za svojo vnučkinjo, in da je Medo pisal samo še v njihovo razvedrilo, pa da se je mladež smejala.

Babica pa je, nasprotno, v strahotni mōri videla svojega Andrejčka ubitega na glavni cesti, ko so ga bili prej obdelali lopovi v zapletenih ulicah nekega španjskega mesta; in medtem ko je obupavala in se jokala, se ji je približala neka strašna zver, ki je bila nekam čudno Medu podobna in je, zibajoč se na zadnjih šapah, stopala proti nji, da bi jo požrla.

Posledica teh sanj je bila, da sta bila babica in vnuk, ko sta se prebudila, docela različnega duševnega razpoloženja. Andrejčku je srce vričalo od veselja ob misli, da bo njegova pot prinesla v to skronno hišo mir, blaginjo in morda celo bogastvo.

Babica pa se, pod vtisom prežalostnih slutinj, nikakor ni mogla otresti svoje bridkosti. Kdo ve, kaj bi bila v tistem trenutku dala, da bi mogla malega odvrniti od polovanja!... Njene sanje so jo tako vznemirile, in povedala je o njih vnuku.

Nato je pritisnila malega na svoje prsi...

»Draga babica,« je odvrnil Andrejček s smehom, zni prav, da se ozirate na take slabe slutnje. Samo vaš železdec je kriv teh grdih prividov; ker ni več vajen prekaženega mesa, mu je bilo meso večeraj malo težko prebavljivo. Če boste to bolje premislili, se boste smejali tem strahotam, ki nimajo nobene podlage. Kar mene zadeva, se nimam prav ničesar bati. Ne delam in tudi ne bom nikoli nikomur ničesar hudega storil. Zakaj bi potem morali drugi kaj takega storiti meni? Kar zadeva razbojnike in morilce, jih morejo mikati samo bogataši; moja oprema in moja zunanost jih gotovo ne bo spravila v skušnjavo! Sicer pa moje potovanje, kakor koli se ga bojite, ne bo trajalo večno. Dana mi bo priložnost, da bom videl nove dežele ter razvil svoje moči in razum. Boste videli, kako velik, močan in docela spremenjen se bom vrnil.«

Te besede pa starke niso prepričale, dasi je skrila vase svojo zaskrbljenost, da ne bi vznemirjala dečka, ki je bil tako trden v svojem sklepu.

Ko sta pospravila zajtrk, pogreto zeljnato juho, je bilo treba misliti na ločitev.

Starka je nataknila Andrejčku na ramena oprle platnenega nahrbtnika, v katerega je bila vtaknila precejšen kos polente in ostanek prekaženega mesa.

Nato je pritisnila malega na svoje prsi in ga dolgo časa držala v objemu. Med tem so ji goste solze tekle po nagubanem obrazu.

Ko ju je Medo videl, se je tudi on tako omehčal, da je začel otožno brundati. Da se je pridružil v bolečini svojemu gospodarju?... Gotovo! Morda pa nekoliko tudi zato, ker mu je bilo jasno, da se bosta vsak čas ločila od gostoljubne hiše.

Nazadnje je Andrejček odprl na pot. Babica ga je spremljala z očmi, mokrimi od solz, dokler ni izgubil za cestnim ovinkom. Nato je stopila v hišo.

Zejala je, da bi ostala sama ob svoji bridkosti, a morala je tudi spraviti v red stanovanje. Siro-maki se ne morejo za dolgo prepuščati svojim bolečinam, ker jih življenjska nujnost spet in spet priklepa nase; in morda je to dobro.

Najprej je položila nazaj na posteljo slamnjako, katero je bila vzela z nje, da je napravila ležišče vnučku. Nato se je lotila snajenja izbe. Nazadnje je začela pospravljati mizo, na kateri je bila ostala posoda od kosila; skleda za juho in dve skodelici iz gline. Pobrisala je drobnice in namiznim prtičem in med tem opravilom lj je padel na tla nekaj zavitek, ki ga ni bila prej opazila. Kovanci so se kakor dež vsuli po tleh.

»Spet denar, moj Bog! Čigav bi neki mogel biti, če ne Andrejčkov? Ubožec! Pozabil je denarnico!«

Pobrala je denar ter ga preštela: bil je lep prihranek, ravno polovica toliko, kolikor enoči. Potemtakem ji je bilo umljivo, da je dragi vnuček pustil ta denar natašč doma, kajti sicer bi bila našla vso vsoto, ne pa samo polovico.

Prva njena misel je bila, da bi stekla za njim ter mu vrnila denar, katerega ni hotela sprejeti. Saj ga ji trenutno ni bilo treba, medtem ko on... Zdal pa se je domislila, da je Andrejček že daleč in da ga s svojimi utrujenimi nogami nikakor ne bi več mogla dobiti. Odločila se je torej, da obdrži denar. Preden se je znova lotila pospravljanja, je za hip zamišljeno ostala na mestu, deloma srečna, da ima tako dobrega otroka, deloma zaskrbljena zaradi morebitnega pomanjkanja, ki si ga bo zaradi nje nakopal Andrejček.

Ko se je spet lotila dela, ji je smehljaj veselja ožaril obraz. Zdal se je domislila, kako bo izkazala vnuku svojo hvalečnost: še isti dan pojde v gozd (če se ji je zdelo, da so se ji noge okrepile), nabrala bo lep kupček gob in jih drugi dan nesla »gospodičnici« v Mimizan.

Naš prijatelj pa jo je medtem že krepko rezal po ceeli.

Sprva je bilo tudi njemu hudo, da je pustil babico v taki žalosti. Polagoma pa je začelo vplivati nanj razkošno jecensko jutro, ki mu je razprševalo skrbi, kakor je razprševalo meglo, ki je pokrivala z vinoko trto zanaenjene gorice in travnike

na dnu doline, skozi katero je tekel razporejen potoček. Sicer pa, katere bolečina bi se mogla upirati zavesti, da si mlad, prost, da se ti ni treba več bati nasilja takega grdega človeka, kakor je bil Giampaoli, da greš naproti sijajni bodočnosti in boš kmalu zopet videl tako ljubko dobrotnico, kakor je bila Marjetka.

Vabljuje misli so vetajale v duhu pred očmi malega medvedovega gospodarja. Poln nad je počasi stopal dalje, pijan čistega zraka in prostosti! Ker ni imel drugega zaupnika poleg sebe, je odkrival svojo srečo živali.

»No, Medo, sva zadovoljna?... Mar ni življenje krasno?«

»Brum!...« je odgovoril medved.

»Prijatelj me razume... Povej mi, Medo: stavim, da te prav tako kakor mene veseli hoditi ob tem krasnem soncu pod milim nebom.«

»Brum,« je zabrundal medved malo krepkeje.

»Kako ljubeč je s temi svojimi brum, brum! Tu imaš za nagrado kos polente!«

»Gr-r-r-um!...« je zahropel Medo tokrat zategnjeno in se zravnil, da bi vzel iz gospodarjevo roke ponudni mu posladek.

»No, Medo, sva zadovoljna?...«

Prijel ga je, ga nekoliko prežečil in pogotnil, brundajoč zadovoljno svoj brum, brum.

»Kako je dobro, brum!... Je še kaj?« so vpraševalo njegove poredne oči.

»Ne, prijatelj moj, dovolj je! Morava prihraniti za pozneje.«

Vdani »brum« se je glasil v odgovor. Minile so skoraj tri ure. Andrejčkovi čevlji in kosmate šipe njegovega tovariša so bile pokrite s sivim čestnim prahom.

Nazadnje so bile pred njima hiše. La Bastide. Toda naša dva potnika se nista obrnila proti trgu, marveč na deželo, proti kmetiji mlajšega Giampaolija. Ker Andrejček ni vedel, kje ta stanuje, je vprašal nekega mimoidože.

»Tam gori,« mu je pokazal ta, »tam gori na gričku, na levi. Vidite med drevjem streho z rdečo opeko ter hišo z belim zidom in z oknicami kostanjeve barve?«

»Hvala lepa, gospod.«

Krenil je z glavne ceste ter zavil na prijetno senčnato pot; po komaj polurni hoji je prišel do lesenega plota, ki je ločil dvojišče od gospodarkega poslopja. Naprej s cimbalo!... Tam, tam, tamtatam!... Skoraj hkrati v zvokom se je prikazala na hišem praga vitka dekliška postava.

»Kaj pomeni ta hrup?« se je radovedno vpražala in si zaslonila oči pred premočno bleščočim se soncem. »Oh, krotilec medvedov! Daj moram siromaku kaj, da se bo okreplal.«

Vrnila se je v kuhinjo in se čez trenutek spet prikazala. V eni roki je nosila bokal, v drugi pa kozarec in velik kos polente.

Ko je dospela na konec dvorišča, je vzkliknila: »Glej, glej, koga vidim! Mali stričev pastir! Kako je to mogoče?«

Cold Andrejčku se kaj takega že pred kratkim ne bi zdelo resnično, če bi mu bil kdo pripovedoval.

»Dober dan, gospodična.«

»Pa si res ti, Andrejček?... Pojсни mi... Ne, stopi prej s svojo živaljo noter... Saj ne grize, kaj ne?«

»Oh, ne, gospodična!... Lahko ga pobožate, zelo zadovoljen bo.«

(Nadaljevanje prihodnjič)

1.

V kunčevem brlogu

Lička je ves popoldan nagajala mami. Potem pa je zaspala. In glej, zgodilo se je čudo prečudno: Lička ni bila več doma pri mami, Lička ni bila več v domači vasi, Lička je bila v daljni, čudoviti deželi. In tam je doživela čudne, prečudne, čudovite stvari. Kar poslušajte jih.

Lička v čudežni deželi ni imela nobenega dela. Samo lenuharila je. Sprva ji je bilo to povšeči, potem pa se je naveličala in dolgočas ji je postalo. Zato se je zmisliła, da bi na travniku nabirala marjetice, čeprav je bilo zelo vroče. Hotela si je iz njih splesti lep venček in si ga položiti na glavo, da bi zaljša izgledala. Toda še preden jih je začela nabirati, jo je preletel bel kunček.

No, saj veste, bel kunček, to ni nič posebnega, vsak dan jih lahko vidite. Toda Lička se je začudila, ko je zaslišala, da je kunček govoril, medtem ko je tekel. Takole je tarnal:

»Joj, revček jaz, prepozno bom prišel!«

Ko pa je zajček potegnil iz žepa v telovniku uro, pogledal nanjo in pospešil beg, je Lička vrglo pokonci. Zakaj dolezel še nikoli ni videla kunca v telovniku, ki bi imel svojo uro. Stekla je za njim in ga komaj še s pogledom ujela, ko je izginił v nekem brlogu.

Lička je kot bi mignil poskočila za zajčkom v brlog. Padala je in padala, že se ji je zdelo, da je zgrésila pot, ko je mahoma reklo punfite in je sedela na kupu dračja.

Pa se ji ni nič hudega primerilo, zato je hitro zopet vstala. Pred njo je bil neke vrste hodnik. Na dnu letega je odkrila belega kunčka, ki je še vedno bežal. Urno mu je sledila. Ko je kunec zavil okoli nekega vogla, je vzkliknil:

»Tri sto tri sto tri sto zelenih, kako sem pozneč! Ze bi ga bila skoraj dohitela, toda komaj je kunec zavil okoli vogla, že je izginił in Lička je stala sama v veliki, nizki dvorani.

Okrog in okrog dvorane je bilo vse polno vrat, toda vsa so bila dobro zaklenjena in Lička se je spraševala, kaj naj napravi, da bo mogla ven.

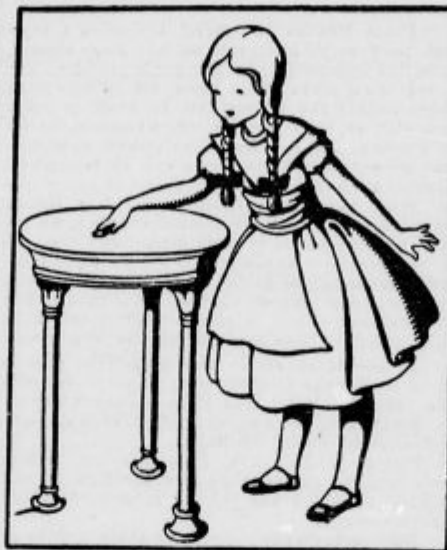
Mahoma je zagledala mizico iz čistega krstala. Na njej je ležal zlat ključek.

Lička je šla k mizici, vzela ključek in poizkusila odpreti z njim slehna vrata. Toda poneseči so bile vse ključavnice prevelike, ali pa je bil ključek premajhen in ni mogla odpreti niti enih vrat.

Obšla je v krogu vso dvorano in se ustavila pred zastorom, ki ga dolezel še ni bila opazila. Za njim so bila majhna, majcena vrata. Lička je vtaknila zlati ključek v ključavnico in vrata so se odprla. Kar zavričala bi bila, tako je bila vesela. Toda njenega veselja je bilo hitro konec, zakaj ko je hotela skozi vrata, je videla, da niti z glavo ne more skozi, tako majhna so bila. Vrnila se je nazaj k mizici in zdaj je stala na njej stekleničica. Na stekleničici je bil napis:

»Tri sto tri sto tri sto zelenih, kako sem pozneč! Ze bi ga bila skoraj dohitela, toda komaj je kunec zavil okoli vogla, že je izginił in Lička je stala sama v veliki, nizki dvorani. Okrog in okrog dvorane je bilo vse polno vrat, toda vsa so bila dobro zaklenjena in Lička se je spraševala, kaj naj napravi, da bo mogla ven. Mahoma je zagledala mizico iz čistega krstala. Na njej je ležal zlat ključek. Lička je šla k mizici, vzela ključek in poizkusila odpreti z njim slehna vrata. Toda poneseči so bile vse ključavnice prevelike, ali pa je bil ključek premajhen in ni mogla odpreti niti enih vrat. Obšla je v krogu vso dvorano in se ustavila pred zastorom, ki ga dolezel še ni bila opazila. Za njim so bila majhna, majcena vrata. Lička je vtaknila zlati ključek v ključavnico in vrata so se odprla. Kar zavričala bi bila, tako je bila vesela. Toda njenega veselja je bilo hitro konec, zakaj ko je hotela skozi vrata, je videla, da niti z glavo ne more skozi, tako majhna so bila. Vrnila se je nazaj k mizici in zdaj je stala na njej stekleničica. Na stekleničici je bil napis:

3

PIJ ME!

Lička je pokusila tekočino. Jejmena, je bila dobra! Dišala je po smetani, češnjah, pečenem piščetu, mandeljvih bonbonih in maslenem kruhu. Lička je spila vse.

»Kaj pa je zdaj to?« je vzkliknila. »Odkar sem pila to dobro pijačo, čutim, da lezem sama vase, kakor daljnogled, kadar ga hočemo spraviti.«

Zares se je manjšala, da se je kar videlo: že je merila samo še kakih trideset centimetrov. Ko pa je prišla do vrat, je opazila, da je poneoreči pozabila na ključ in ko se je vrnila k mizici, ni več segla do nje.

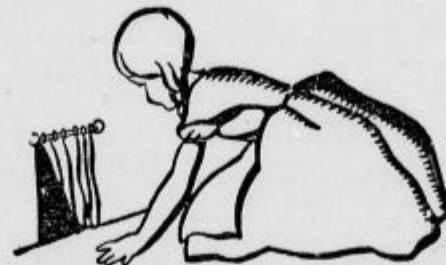
Pod mizo je zagledala stekleno omarico. Vzela jo je, odprla in našla v njej kolaček, na katerem je bilo napisano s črkami iz mezge:

POJEDI ME!

»Prav, pa ga bom snedla,« je rekla Lička, »in če bom potem postala večja, bom morda le dosegla do mize in prišla do ključa. Če pa bom po njej postala še manjša, se bom nemara lahko splazila skozi ona vrata.«

Pojedla je slaščice. No, zdaj se je zgodilo drugo čudo. Lička je čutila, da se daljša in daljša kakor daljnogled, kadar ga naravnavaš, da pogledaš skozenj.

Postala je neskončno dolga. Vzela je zlati ključek in šla proti vratom.

Uhoga Lička! Ni mogla skozi. Komaj je pokusila, že se je zadela z glavo ob podboje.

Vesdla se je na tla in pričela bridko jokati. Kmalu potem je zaslišala tihe korake. Obrinila si je solzne oči, da bi videla, kaj se godi. Bil je kunček, prekrasno obtečen, v belih qanjatih rokavicah in z veliko pahljačo.

Hitro se je bližal in mrmral: »To bo kneginja jezna, ker me mora čakati!« Lička je bila tako nesrečna, da bi bila še kamen protisila na pomoč.

V rožah je zdravje

Šipek

Namesto tinkture lahko vzamemo tudi prašek, ki ga napravimo iz zdrobljenih jagod s peškami vred. Pešek vzamemo le po 1—2 noževi konici na dan.

Pri hudem dušljivem kašlju skuhamo šipkove plodove brez pešk, in sicer za liter vode vzamemo 10—15 gr plodov, ki jih kuhamo 10 minut. Nato dodamo 10 gr kandisovega sladkorja, kuhamo 5 minut in precedimo. To zdravilo spijemo v petih dneh. Otrokom ga dajemo po žlicah.

Proti vročini skuhamo tri žlice šipkovih pešk na liter vode in ko vro 10 minut, stisnemo v čaj sok limone in po okusu osladimo.

Šipkovo vino in liker je izborno okrepčujoče sredstvo za stare ljudi, ki jim ledvice in sečni organi ne delujejo več v redu. Tudi marmelada zdravi skoraj z enakim učinkom vse boleznj sečnih organov, posebno še ledvice.

Šipkovo vino: Pol kilograma lepih, zrelih in so postale mehke, razrežemo na manjše koščke in jih stresemo v večjo stekleno posodo s širokim vratom. Na jagode natresemo 500 gr kandiranega sladkorja, ali če tega nimamo, navadne šipe in vse skupaj zalijemo s tremi litri belega vina ter postavimo kozarec na toplo. Čez 8 dni vino odcedimo, zlijemo v steklenice in shranimo. To vino pijemo po kozarcu med jedjo ali zjutraj na tešče.

Šipkova tinktura: liter zmečkanih jagod polijemo in močimo v litru dobrega žganja 10 dni, nato žganje odlijemo in shranimo. Tudi tu lahko dodamo pol kilograma sladkorja, če pa ne želimo imeti sladkega likerja, lahko sladkor izпустimo. Isto velja tudi za šipkovo vino.

Češmin svič — berberis vulgaris je zelo pogost grim, ki raste skoraj povsod. Plodovi vsebujejo mnogo kislin, predvsem jabolčne in limonove, berberina, oksidov kautina, berbamina itd.

Iz češminovih jagod pripravljen čaj zdravi bolne vrance in ledvice ter pomaga pri krčih in težavah v ledvicah in vranah. Ta čaj zdravi tudi skorbut, posebno če smo mu dodali še nekaj češminovih listov.

Iz češmina pa lahko pripravimo tudi sok, ki popolnoma nadomesti malinovec ali limonado, poleg tega pa je ta sok zelo zdravilen za vse pljučne bolezni, posebno še za vročico.

Pol kilograma zrelih in že mehkih jagod speremo in z lesenim tolkačem zmečkamo. Nanje nalijemo četrt litra vode in kuhamo, ko je mezza že zavrela, še 10 minut. Nato odstavimo in precedimo skozi sito in platneno krpo sok, ki mu dodamo tritret kilograma sladkorja in pustimo, da zavre. Ko zakipi, odstavimo in pustimo še 10 minut na vročem. Sok zlijemo v primerne steklenice in ko se ohladi, ga zamašimo.

Zato je zaprosila kunca:

»Prosim vas, gospod...«

Kunec se je zganił, rokavice in pahljača so mu padle iz rok, prestrašeno je zavpil in zbežal, kar so ga noge nesle.

Lička je pobrala rokavice in pahljačo in ker je bilo v dvorani zelo vroče, se je pričela pahljati.

»Kakšne čudne reči se gode danes!«

Medtem ko je to govorila, je začudeno opazila, da ima na rokah zajčkove rokavice.

»Le kako sem to naredila?« je pomislila. »Ali sem se nemara zopet zmanjšala?«

Vstala je in videla, da meri le še kakoga pol metra in še vedno se je manjšala.

Ta čudna reč je prav gotovo prihajala iz pahljače, ki jo je držala v rokah. Zato jo je izpustila iz rok, ker sicer bi se nemara tako zmanjšala, da je sploh več ne bi bilo.

»Dobro sem jo odnesla!« je rekla Lička in atekla proti vratom.

(Nadaljevanje prihodnjč.)

Okrog sosedov

s Nov oddelke hrvatskih mornarjev je nedavno potoval skozi Zagreb na Crno morje.

s Naglo pokretno sodišče v Zagrebu je nedavno izreklo kar devet smrtnih obsodb nad osebami, ki so dovolile, da so pri njih prenočevali neprijavljeni — komunisti. Obsodbe so bile že izvršene. Prav tako je sodišče obsodilo na smrt jetniškega paznika iz Samobora, ki je svojo službeno dolžnost zanemaril v tem, da mu je ušel iz zopora nevaren jetnik.

s Hrvatski srednješolci in srednješolke so v letošnjih počitnicah delali na kmetih, kjer so pomagali kmetom pospravljati letino. Srednješolke so bile zaposlene v tovarnah, tako da so lahko mnoge delavke dobile daljši plačan dopust. V Zagrebu je začela srednješolska mladina graditi veliko športno igrišče. Tu so zaposlili nad 450 srednješolcev skozi vse poletje.

s Drevje se lomi. Na Hrvatskem so slive tako dobro obrodile, da se ponekod drevje lomi. Pristojno ministrstvo je dalo za zgradnjo sadnih sušilnic na razpolago eden in pol milijona kun. Siromašnejši kmetje dobe 75 odstotkov, bolj premožnejši pa 60 odstotkov stroškov kot pomoč pri gradnji sušilnic.

s Novo sodobno cesto, ki vodi od nemško-hrvatske meje (Maribor, Ptuj, Zagreb), dogotavljajo te so jo pričeli zalivati z bitumenom.

s **Naredba o pomenu slovenskih rojstnih imen in nemškem načinu pisanja slovenskih družinskih imen.** Po »Slovenec« posnemamo: Šel eivine uprave gaulleiter dr. Rainer je izdal naredbo, v kateri je prepovedana uporaba slovenskih predimov v besedi in pisavi. Namesto njih se morajo uporabljati ustrežajoča nemška rojstna imena. Slovenska družinska imena se smejo izgovarjati in pisati samo v obliki nemškega načina izgovarjave in pisave. Ugotovitev pomenečina slovenskega predimena in nemškega načina pisanja slovenskih družinskih imen se izvrši uradno z odlokom v posameznem postopku. Ugotovljeno nemško rojstno ime in ugotovljeni nemški način pisave družinskega imena se mora vnesti v javne matične knjige. Od dneva vplea opombe v matične knjige smejo izpiski iz rojstnih, mrličkih in družinskih knjig vsebovati samo še ugotovljeno nemško ime in ugotovljeni nemški način pisave družinskega imena. Naredba je že stopila v veljavo.

s **Zagreb ima svoj denar.** Ker je bilo v Zagrebu v zadnjem času precejšnje pomanjkanje drobiža, je mestna občina dobila dovoljenje za izdajanje papirnatega denarja, ki velja samo na zagrebškem mestnem področju. Dne 29. avgusta so izdali denar v vrednosti ene kune v višini pol milijona kun, denar v vrednosti dveh kun in drobiž po 50 banic pa dne 1. septembra. Papirnat drobiž bo v Zagrebu veljal samo tako dolgo, dokler ga ne bo izdala državna blagajna z veljavno za vse hrvatsko državno področje.

s **Clovekoljubje v — dejanju.** Srbska vas Zavovina v užičkem okraju je sprejela v svojo sredino na stanovanje in prehrano štiri tisoč siromašnih in potrebnih ljudi. Zaradi tega socialnega čuta in plemenite geste je omenjeno vas javno pohvalil sedanji srbski ministrski predsednik ter je poslal za vzgled še ostalim vsem in mestom.

s **Letošnja tobačna letina na Hrvaškem zelo dobro obeta.** Tobaka pa ne bo samo izredno mnogo, pač pa bo tudi po svoji kakovosti odlična. Računajo, da bosta letos samo Dalmarja in Hercegovina dali okrog 350 vagonov tobaka.

s **Štiri nove velike stanovanjske hiše** gradi v Zagrebu za 20 milijonov kun Hrvatski pokojninski zavod.

s **Glasbene šole** je z novim šolskim letom odprlo Hrvatsko pevsko društvo »Tomislav« v Zagrebu.

s **V obnovljenem poslopiju srbskega narodnega gledališča** je bila te dni prva predstava. Uprizorili so najlepšo srbsko komedijo »Kir Janjoc«.

s **Tako je prav.** Letošnja sadna letina je tudi na Štajerskem zelo dobra. Oblasti so uredile vprašanje razdelitve sadja na vse prebivalstvo tako, da ga ne bodo imeli eni v izobilju, drugi pa nič. Vsak prebivalec dobi 10 kg zimskih jabolk.

s **90 letnico je praznoval** te dni Janez Kosec po domače Šmajdov oče v Vodichah. Opravila je vsa kmečka dela.

s **Nekaj nesgod.** Pri padcu po stopnicah si je zlomil nogo 74 letni upokojenec Alojz Jaklič iz Celovca. — Na neki mariborski ulici je padel in si zlomil ključnico 20 letni Viktor Krek. — Mlinski stroj je odrezal palec Antonu Zobniku, 49-

NAŠI VELIKI MOŽJE

Fran Detela

Fran Detela se je rodil 1850 v Moravčah na Gorenjskem, obiskoval gimnazijo v Ljubljani od 1865—1871, nato pa je študiral na Dunaju latinščino, grščino in francoščino ter postal profesor teh jezikov na gimnazijah. Služboval je najprej v Hernalsu, nato v Dunajskem Novem mestu, od 1890—1906 pa je bil profesor in končno gimnazijski ravnatelj v Novem mestu na Dolenjskem. Leta 1906. je bil upokojen in je nato še dvajset let užival v Ljubljani pokoj kot vladni svetnik in knjižničar francoskega instituta. Umrli je v Ljubljani leta 1926.

Detela se je književno izobraževal skupno s Tavčarjem in Kersnikom in ob enem s Kersnikom postal tudi glavni zastopnik stvarnega opisovanja življenja v začetnih letih Ljubljanskega Zvona in še dolgo potem.

Naš pisatelj je začel svoje književno delovanje z zgodovinskimi povestmi. V Ljubljanskem Zvonu 1882 je napisal povest *Malo življenje*. V nji je uporabil motiv fanta, ki je ušel od vojakov, podobno kakor je to stvar uporabil že Josip Jurčič v svoji povesti *Domen*. Vendar je Detela to snov obdelal že na nov način. Književno se je namreč mnogo učil pri francoskih pisateljih realistih in je zato tudi sam zelo mnogo skrbi posvečal v svojih delih risanju življenjske okolice svojih ljudi. Najznamenitejša Detelova zgodovinska povest je izšla tri leta kasneje v istem listu pod naslovom *Véliki grof*. V njem je naš pisatelj opisal zgodovinsko dobo zadnjega Celjana Ulrika II. in njegove boje s cesarjem Friderikom II. In še tretjo povest iz slovenske zgodovine je napisal Detela: *Pegam in Lambergar*. Objavil jo je pri Slovenski Matici 1891 in jo vsebinsko navezal na istoimensko našo pripovedno narodno pesnitev iz 15. stoletja. V tej povesti je Detela opisal znamenit zgodovinski boj za dediščino celjskih grofov, boj, ki se je odigral na slovenskih tleh. Manj pomembna pa je četrta Detelova povest iz zgodovine slovenskega protestantizma pod naslovom *Takšni* so.

V vseh teh povestih je Detela na mnogoterih krajih krajše odstavke posvetil izobrazbi in vzgoji ljudstva. V zgodovinski dogajanje je rad prilizil nekaj moralnih kapljic, kakor se je sam izrazil. Še več teh vzgojnih črt pa najdemo v njegovih kmečkih povestih, v katerih Detela brani naše lepo in mirno, idilično kmečko življenje in ga hoče ubraniti pred najrazdačnejšimi tujiimi vplivi. Najznamenitejša Detelova tovrstna kmečka povest je *Trojka*. Pomembno je, da Detela v tej in tudi v drugih povestih ni ostal samo pri opisovanju našega kmečkega življenja, marveč je prav rad kmeta povezal z meščanom. Tako lahko rečemo, da je Detela nekako

povezal Jurčiča in Mencingerja ter Kersnika z Ivanom Cankarjem, zlasti glede bičanja napihnjenega in praznega rodoljubljarstva. Vsekakor zasluži Detela večje upoštevanje v naši slovenski književni zgodovini, kakor mu je bilo prisojeno doslej, ko ga je sprva zelo zasenčil Kersnik. Podobni povesti sta še *Prihajač* in *Gospod Lisec*.

V kasnejši dobi je Detela prešel od Ljubljanskega Zvona k Domu in svetu in Mohorjevi družbi. Tukaj je v prvih dveh desetletjih dvajsetega stoletja napisal dolgo vrsto krajskih in daljših povesti, vse približno s podobnimi značajmi, kakor smo jih zgoraj omenili. V številnih povestih je rad posnel Mencingerjevo humoristično pisanje, pa tudi satirčno zbadanje. V svojih satirah je bičal številne napake in razvade sodobnega slovenskega kulturnega življenja. Da naštejemo nekaj humorističnih in satirskih Detelovih del: *Kislo grozdje*, *Rodofjubje na deželi*, *Novo življenje*, *Kapitalist Rak* (v Mladiki 1923), *Spominska plošča*, *Sošolci*, *Svetloba in senca* (v tej je bičal prenapeto pobožnjakarstvo).

Detela je posegel tudi v dramsko pesništvo z isto humoristično in satirčno črto, kakor smo jo omenili pri številnih njegovih povestih. Izpod njegovega peresa imamo tri veseligrice: *Utenjak*, *Dobrodelnost* in *Dobrodušni ljudje*.

Fran Detela je bolj pomemben pisatelj, kakor ga ocenjuje ta ali oni naš književni zgodovinar. Njegova pomembnost je v prvi vrsti v tem, da je bolj kot Jurčič ali Kersnik zajel vse sloje našega naroda, ne samo kmeta kot Jurčič, ne samo meščana kot Kersnik v delu svojih povesti, marveč tudi delavca. V njegovih povestih se lepo zrcali naša preteklost in sodobnost. V svojih povestih ni samo prosto pripovedoval, marveč je imel skoraj zmeraj tudi še namen vzgajati in poučevati naše preprosto ljudstvo, zlasti v tistih povestih, ki so izšle v Slovenskih večernicah pri Mohorjevi družbi.

Detela lepo veže dve dobi našega slovstva: realistično in moderno. Iz njegovih del spoznamo, da je bil njegov pogled na svet vse-skozi tak, kakor ga uči katoliško modroslovje, to se pravi, gledal je na svet in življenje s polno vero v zmago dobrega na tem in na onem svetu. Slaba stran njegovih povesti pa je predvsem ta, da se ni znal dovolj poglabiti v duševno življenje svojih junakov. Zato so številne njegove povesti brez prave življenjske polnosti. Ker je nad trideset let pisal zlasti za naše preprosto ljudstvo in ga tudi učil in vzgajal v dobrem in ker so tudi njegova književna dela na prav dostojni umetniški višini, ga po vsej pravici štejemo med naše velike može.

letnemu posestniku iz Slivnice pri Mariboru. — V Dravi je pri kopanju utonil Karel Javnik, 22-letni mizarški pomočnik iz Ruš.

s **Hrvatski maršal je star 64 let.** Dne 25. avgusta je praznoval 64 letnico svojega rojstva hrvatski domobranski minister, maršal Kvaternik. Ob tej priliki ga je obiskal v Poglavnikovem imenu general Perčević ter mu je izročil kot njegovo darilo sabljo hrvatskega boreca za svobodo Iluseinbega Grasočevića. K rojstnemu dnevu so hrvaškemu maršalu čestitali tudi vsi vojaški zastopniki zaveznških vojsk.

s **Še nekaj nesreč.** 20 letni stavbni delavec Franc Lukas v Mariboru je tako nesrečno padel z odra, da si je zlomil hrbtnico in desno nogo. — Župan v Kongoti Erich Liessig se je peljal z motornim kolesom. Čez cesto je težal blod in preden je župan mogel ustaviti vozilo, se je zgodila nesreča. Pri padcu se je hudo poškodoval po glavi in rokah. — V Celju je avtobus, poln potnikov, zdrčel s ceste in se

zvrnil po pobočju. Pet oseb je bilo hudo ranjenih. — V celjsko bolnišnico so pripeljali po nesrečence Marijo Kokotec iz Brniča pri Laškem, Jožefa Grebena iz Hrašenkega vrha, Petra Kranca od Sv. Stefana in oba aslužbenca Mihaela Šoherja in Hermana Wollhauserja. — Pavla Sparc iz Dramelj je padla in si prizadejala hude notranje poškodbe.

Vrtne jagode v Bolgariji

V zadnjih letih se je pridelavec vrtnih jagod v Bolgariji tako povečal, da je danes Bolgarija največja izvoznica tega pridelka. Predlanskim letom je dosegla površina nasadov vrtnih jagod 7000 ha. Vzporedno se je dvigal tudi izvoz. Leta 1935. je Bolgarija izvozila 28 ton meze od vrtnih jagod, leta 1938. pa 742 ton, leta 1940. že 2710 ton. Izvoz svežih jagod leta 1940. je dosegel 1548 ton.

|| ZA FANTE OD FARE ||

IZ DNEVNIKA SPORTNIKA TOMAŽA

Na obisku pri starem društvu

Tako je dejal Tomaž: »Če že greš v svet, tedaj ne gre, da bi čepel v šoli. Šola je šola, življenje pa je življenje.« Iz Ljubljane so mu pisali, naj bi poslal temeljito poročilo o delu in življenju starih in velikih telovadnih društev. Tomaž se je najprej zarič v knjižnico in prebiral spise o tistih časih, ko so l. 1811. postavljali prve plezalne drogove in drugo, dandanes že starinsko orodje po travniških okrog Berlinu. Potem je vlada prepovedala vsako javno udeleževanje telovadcev. Prišla je doba, ko so se skrivali po kletah in se tam urili v tesnih prostorih. Namesto, da bi hodili pod vedro nebo, plezali po drevmu, jahali in telovadili, so se zaprli v »telovadnice«, kjer je bilo komaj prostora za lesene konje, za drogove in bradlje.

20 let je bila telovadba prepovedana in ta leta so bila za njeno bodočnost usodna. Ljudje so pozabili na sonce in zrak, pa tudi slog telovadbe na orodju se je spremenil. Nič več ni bilo svobodnega preskakovanja čez jarke in ograje, razvila se je umetna orodna telovadba s predpisi glede lope izvedbe in drža telesa. »Vse to je prav za prav le zgodovina.« je dejal Tomaž, »zanimivo bo zvedeti, kaj delajo in kako živijo dandanes v teh društvih s stoletno tradicijo. Vzel je v torbo telovadne čevlje in blačke in se odpeljal nekoga večera naravnost v telovadnico najstarejšega društva.

»Imate kaj proti, če gostujem nekaj tednov pri vas? Saj veste, od daleč sem, zanima me, kakšni so vaši telovadni večeri.« Ničesar niso imeli proti in Tomaž se je preoblekel in se postavil kot rekrut med telovadce. Večinoma so bili mladi, precej pa je bilo tudi sivolasih prijateljev droga in bradlje. Začeli so z gimnastičnimi vajami, za tem so korakali in peli, preskakovali kozle in konje in se končno uredili v vrste k telovadbi na orodju. Ničesar posebnega ni opazil Tomaž, le stari so mu bili všeč: bili so res krepki in gibčni in prav otroško so se veselili, če so se jim posrečile težje vaje.

Po večeru je moral Tomaž z njimi na pivo. V društvu si sobi v gostilni je bilo precej zastarelih trofej, pokalov in vencov. Na steni so visele slike zaslužnih predsednikov in načelnikov, fotografije telovadnih nastopov še iz tiskih časov, ko so nastopale ženske v dolgih krilih, moški pa vsi po vrsti z brki, navzgor zasukanimi. Na častnem mestu je bila podoba očeta Jahna, ki je navduševal pred 150 leti mladino k obiskovanju telovadišč. Tomaž se je zanimal za vsako podrobnost, možje pa so mu radi razlagali. Saj menda ni telovadca, ki ne bi z veseljem pripravoval, kako je bilo v starih dobrih časih, ko se je udeleževal iz-

letov, tekmoval in zmagoval. Tomažu so povedali, da imajo tudi svoje igrišče in svoje družine za lahko atletiko in razne igre. Se jih je obiskal in videl marsikaj novega, marsikaj pa zastarelega. Tradicija ima pač svoje dobre in slabe strani: dobre, ker se način dela vedno bolj izpopolnjuje — in slabe, ker se tako navežeš na vse tisto, kar si gojil v mladih letih, da ti prirase k srcu in ni časa in razumevanja za mnogotere novotarje.

Nekaj koristnega pa je Tomaž vendarle našel pri tem društvu: Opazil je, da jim gre več za spretnost kot za moč, vseč pa so mu bile tudi družine za lahko atletiko in telovadne igre pod vedrim nebom. Sedaj je šele prav razumel profesorja, ki je trdil, da so telovadnice le za silo, za deževno vreme in zimo, vsakdanje telovadišče pa mora biti na prostem. Tudi v domovino je pisal tako: »Povejte društvom, naj si oskrbe najprej lepa in obsejna igrišča, potem pa naj šele mislijo na zaprte telovadnice.

Tudi na šoli je bilo veliko priložnosti, da se je Tomaž seznanil z vsemi vrstami telesne kulture. Zdaj so prišli Švedi, ki so pokazali svojo staro Lingovo gimnastiko, za njimi Angleži s svojimi ljudskimi plesi, prihajali pa so tudi znameniti trenerji s svojimi učenci in razlagali, kako jih učijo, da bi dosegli svetovne uspehe. Vrh tega je imel Tomaž dovolj priložnosti, da je obiskoval velike nogometne, boksarske, plavalne, atletske in konjske tekme. Skrbno je spremljal tiskane sporede in si zapisoval vse, kar e mu je zdelo vredno prinesiti med svoje prijatelje v Ljubljano.

Vina ko vode

Madžarska pričakuje letos izredno obilno vinsko letino. Bodoči pridelek cenijo na 6 do 7 milijonov hl, to je skoraj trikrat več kakor lansko leto. Madžare skrbi, kako bodo spravili ta pridelek, ker nimajo na razpolago dovolj sodov, pa tudi ne prostora v vinskih kletah. Precejšen del pridelka hočejo vnovčiti z izvozom grozdja.

Uspehi danskih ribičev

Te dni je bilo v Isbjergu na Danskem zborovanje tamošnjih ribičev strokovne zveze. Med drugim so poročali, da je lansko leto ribolov na Danskem dosegel 140.000 kg rib v vrednosti 105 milijonov danskih kron. Toliškega števila rib danski ribiči še nobeno leto niso ulovili. Letos pa pričakujejo še neprimerno večje uspehe, zakaj konec avgusta so ribiči samo v zalivu Skagen vlovili nad milijon kg tun.

Otok Jan Mayen

Otok Jan Mayen leži okrog 500 km severno od Islandije. Znan je zlasti po tem, da ima najneugodnejše podnebje na svetu. Lepo vreme na Janu Mayenu je povprečno le 24 dni na leto. Kar 33 dni divjajo na označenem otoku hudi viharji s hitrostjo 300 km na uro. Jan Mayen obiskujejo neredko tudi potresi.

PRAVNI NASVETI

Prijava krompirja in fižola. Po odredbi Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino, morajo prijavitelji pridelovalci vse pridelek krompirja in suhega fižola Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu v desetih dneh po spravilu. Prijave se dobijo pri občinskih uradih in morajo vložiti pri občini, kjer je kmetijsko gospodarstvo. Kmetijsko gospodarstvo, poslujoča v več občinah, morajo v vsaki občini prijavitelj svoj tamkajšnji pridelek. Vse prijavitelji pridelek je pod zaporom na razpolago Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu. Pridelovalec sme zadržati za potrebe družine, za seme in za živinorejsko porabo naslednje najvišje količine, katere pa je treba tudi všteti v prijavo: 1. neposredni pridelovalec za sebe in za vsakega člana družine, ki se pri njem vzdržuje 120 kg krompirja in 10 kg fižola; 2. posredni pridelovalec (to je tisti, ki ne dela same osebnosti) za sebe in za vsakega člana družine, ki se pri njem vzdržuje, 80 kg krompirja in 8 kg fižola; 3. za vsak hektar zemlje, ki se posadi s krompirjem, 20 stokov krompirja, fižola pa 150 kg za hektar; za vsako svinjo, določeno za pitanje, 1 stot krompirja, če prideluje koruzo, ali 2 stota, če ne prideluje koruze. Prepovedan je prevoz kakršnekoli količine krompirja ali fižola, če ga ne spremlja posebna prevoznica, ki jo izda Pokrajinski prehranjevalni zavod. Kršitelji teh določb se kaznujejo v denarju do 5.000 lir ali pa po teži dejanja z zaporom do dveh mesecev. Vselej pa se odredi zaplemba blaga.

Prevoz mrtličev. Brez posebne pooblastitve Visokega komisarja je prevoz mrtličev iz Ljubljanske pokrajine ali vanjo prepovedan. Pooblastitev se sme v prvem letu po smrti izdati samo, če se je ugotovilo, da smrti niso povzročile koze, škrlatinka, pegavica, davec ali druga nalezljiva tuja bolezen in da v času in na kraju smrti ni bilo epidemije kake bolezni. Po preteku enega leta od smrti pa se sme dovoliti prevoz iz pokrajine ali v pokrajino tudi za trupla oseb, ki so umrle med epidemijo ali zaradi katere izmed gori navedenih bolezni. Prošnja je za tak prevoz nasloviti zdravstvenemu odseku Visokega komisariata. Za prevoz mrtličev iz kake občine Ljubljanske pokrajine v drugo občino, pa veljajo dosedajni predpisi.

Odpad od vere zaradi ponovne ženitve. S. F. Zakonca sta se sodnijsko ločila, nakar je mož prestopil v starokatoliško vero in se ponovno poročil. Zvedeli ste, da so bili taki zakoni neveljavni. Vprašate, ali bi v vašem primeru tudi lahko dosegli razveljavitev moževega drugega zakona. — Predlagajte pri okrožnem sodišču, da se uvede postopek, da se možu drugi »zakon« proglasi za neveljavnega. Sodišče bo po izvedenem postopku vsekakor to storilo.

Tudi na deželi se najemina ne sme povišati. K. Č. T. Vprašate, ali veljajo stanovanjske omejitve samo za mesto Ljubljano ali za celo Ljubljansko pokrajino. V hiši, ki leži zunaj Ljubljane imate najemnika, ki vam plačuje tako nizko najemnino, da je komaj za davke. Ali je kljub spremenjenim razmeram ni mogoče povišati? — Stanovanjske omejitve, kakor tudi prepoved o povišanju najemnine, veljajo po vsej pokrajini, ne samo v Ljubljani. Zato najemnine ne boste smeli povišati.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Smrekovo čreslo

lepo, zdravo suho in jezičje kupi vsako količino usnjarna Lavrič J., št. Vid pri Stični, Ljubljana.

OGLAŠUJ

v Domoljubovem malem oglasniku!

Tovarna saharina na Bolgarskem

Bolgarska vlada je pred kratkim dovolila prodajo saharina in je obenem dovolila uporabo saharina za sladkanje limonade in alkoholnih pijač. Te dni bodo v bližini Sofije pričeli graditi tovarno za izdelovanje saharina.

Veselja dom

Je naslov dveh knjigam, ki nas bosta peljali nazaj v družino! V teh dveh knjigah bodo zbrane številne igre, zabave, uganke, čarovni je itd., ki se dajo vse izvesti doma v hiši v družini. Kolikokrat se tudi brenje upre človeku, pa prelepo razvedri, kaka lepa igra. Špana, šah domine, karte, uganke čarovni je itd. Otroci pa takega razvedrila rabijo še največ. Kolikokrat starejši nimajo več potrpljenja z njimi. Ti dve knjigi bosta pa neizčrpna zakladnica vsakovrstnega lepega razvedrila. — Knjigi bosta zelo obsejni in dozdaj podobnih v slovenščini še ni bilo — Dobili boste knjigo lahko po 6 Lir če se boste pravočasno na očili na »Slovenčeva knjižnica«. Za nenaročnike »Slovenčeva knjižnica« bodo knjige dražje. Knjige naročite pri našem zastopniku v vašem kraju. Če ni zastopnika naj eden Domoljubovih naročnikov prevzame zastopništvo za »Slovenčeva knjižnica« in naj nabere naročnike. — Naročite se na to lepo družinsko zbirko knjig čimprej!

„Slovenčeva knjižnica“ - Kopitarjeva ulica 6 - Ljubljana